

■ ЩОДО НЕДОЛІКІВ НОРМАТИВНОГО ВИЗНАЧЕННЯ КОЛА УЧАСНИКІВ ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Комзюк Володимир Трохимович,

професор кафедри державно-правових дисциплін

Черкаського національного університету

імені Богдана Хмельницького,

доктор юридичних наук, доцент

komzjukwt@ukr.net

Провадження в справах про адміністративні правопорушення є важливим адміністративно-юрисдикційним провадженням, що має свою структуру, в якому на різних стадіях бере участь велика кількість учасників, перелік яких та їх статус на сьогодні визначаються Кодексом України про адміністративні правопорушення (КУпАП). Кодекс наділяє відповідними правами і обов'язками, повноваженнями велику кількість осіб, які і є учасниками цього провадження, хоча в главі 21, присвяченій особам, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення, визнано такими учасниками лише частину тих осіб, які реально беруть в ньому участь. Ми вважаємо це певним недоліком нормативного регулювання цього провадження, що потребує свого вирішення.

Мета пропонованої статті — визначити коло осіб, які беруть участь у провадженні у справах про адміністративні правопорушення; розкрити недоліки їх нормативного закріплення і запропонувати зміни до КУпАП з метою вдосконалення чинного законодавства.

Провадження в справах про адміністративні правопорушення, як і будь-яка адміністративно-юрисдикційна діяльність, завжди зачіпає права і законні інтереси певних осіб, щодо яких здійснюється провадження, часто обмежуючи їх, а також передбачає наявність уповноважених осіб на здійснення відповідних процесуальних дій, необхідних для виконання завдань провадження і досягнення

його мети. Всі ці особи, які беруть участь у такому провадженні, наділені певними правами і обов'язками, є його учасниками, суб'єктами провадження. Коло осіб, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення, законодавець нормативно закріплює в главі 21 КУпАП, до яких належать: особа, яка притягається до адміністративної відповідальності, потерпілий, законні представники та представники, захисник, свідок, експерт і перекладач [1]. Якщо ж проаналізувати положення КУпАП, які регулюють різні стадії провадження, то стає очевидним, що учасниками цього провадження є значно ширше коло осіб, тому не зрозуміло, чому законодавець вважає такими особами лише частину з них. Будь-яке провадження в справі про адміністративне правопорушення починається з порушення справи про адміністративне правопорушення і з'ясування його фактичних обставин, що є початковою стадією провадження. Якщо це не спрощене провадження, а звичайне, то основним процесуальним етапом на цій стадії є складення протоколу про адміністративне правопорушення, який, залежно від виду адміністративного правопорушення, має право складати величезна кількість уповноважених осіб, перелік яких визначено у статті 255 КУпАП, і всі вони, без сумніву, є учасниками такого провадження. На цій стадії також можливе застосування різних заходів забезпечення провадження у справах про адміністративне правопорушення, визначених главою 20 КУпАП, а також статтею 259 глави 19 Кодексу (доставлення порушника), застосовувати які уповноважене широке коло органів і посадових осіб, а отже, вони також всі є учасниками провадження, хоча законодавець і не означає їх такими у главі 21 КУпАП.

Окремо слід сказати про прокурора як учасника провадження в справі про адміністративне правопорушення, статус якого в провадженні визначено статтею 250 КУпАП, згідно якої прокурор, заступник прокурора, здійснюючи нагляд за додержанням і правильним застосуванням законів при провадженні в справах про адміністративні правопорушення, наділені широким колом повноважень у провадженні. Частина друга статті 250 Кодексу визначає, що «при провадженні у справах про адміністративні правопорушення, передбачені статтями 172-4-172-9, 172-9-2 цього Кодексу, участь прокурора у розгляді справи судом є обов'язковою» (йдеться про провадження в справах про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією) [1].

Одними з найважливіших учасників провадження у справах про адміністративні правопорушення є органи і посадові особи, уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, до яких у статті 213 КУпАП належать: адміністративні комісії при виконавчих комітетах сільських, селищних, міських рад; виконавчі комітети (а в населених пунктах, де не створено виконавчих комітетів, — виконавчі органи, що виконують їх повноваження) сільських, селищних, міських рад та їх посадових осіб, уповноважених на те цим Кодексом; районні, районні у місті, міські чи міськрайонні суди (судді), а у випадках, передбачених цим Кодексом, місцеві адміністративні та господарські суди, апеляційні суди, Верховний Суд; органи Національної поліції, органи державних інспекцій та інші органи (посадові особи), уповноважені на те цим КУпАП [1].

Учасниками провадження в справах про адміністративні правопорушення є також особи, які виконують постанови про накладення адміністративних стягнень, практично реалізуючи завершальну стадію цього провадження. Залежно від видів адміністративних стягнень, постанови про їх накладення виконують різні органи і посадові особи, які вказані в п'ятому розділі Кодексу та інших нормативних актах. Серед найбільш важливих можна назвати державних виконавців, які виконують постанови про примусове стягнення штрафу, оплатне вилучення предмета і конфіскацію предмета, що стали знаряддям вчинення або безпосереднім об'єктом адміністративного правопорушення. Постанови про застосування громадських робіт, виправних робіт, суспільно корисних робіт, відповідно до КУпАП, виконуються органами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань. Згідно наказу Міністерства юстиції України від 19.03.2013 р. № 474/5, «виконання постанови суду про накладення адміністративного стягнення у вигляді громадських робіт, виправних робіт, суспільно корисних робіт покладається на уповноважений орган з питань пробації» [2] — це також важливі учасники провадження у справах про адміністративні правопорушення, як і інші органи, що виконують постанови про накладення адміністративних стягнень.

Вчинення багатьох процесуальних дій, відповідно до положень Кодексу, неможливе без участі понятих (особистий огляд громадян, огляд речей, вилучення речей і документів, тимчасове затримання транспортних засобів тощо), які також є учасниками провадження,

хоча їх статус ніде в Кодексі і не закріплено, що є його недоліком і потребує виправлення. Як вказують науковці, «поняті — це особи, які сприяють здійсненню провадження по справі про адміністративне правопорушення і не зацікавлені в кінцевому результаті справи. Їх завдання полягає у засвідченні своїми підписами факту правильного висвітлення у протоколі характеру проваджуваних дій, їх послідовності і результатів» [3].

Висновки. Отже, досліджено і визначено коло учасників провадження в справах про адміністративні правопорушення, виявлено недоліки чинного законодавства щодо їх закріплення, тому вважаємо за потрібне запропонувати внесення змін до КУпАП, доповнивши главу 21 після назви «Особи, які беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення» абзацом такого змісту: «Особами, що беруть участь у провадженні в справі про адміністративне правопорушення, є особи, уповноважені складати протокол про адміністративне правопорушення; органи і посадові особи, уповноважені застосовувати заходи забезпечення провадження в справі про адміністративне правопорушення; прокурор; органи і посадові особи, які розглядають справу про адміністративне правопорушення; особи, які притягаються до адміністративної відповідальності; потерпілі; законні представники та представники; захисники; свідки; експерти; перекладачі; поняті; органи і посадові особи, уповноважені виконувати постанови про накладення адміністративних стягнень».

ЛІТЕРАТУРА

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 р. № 8073-X / База даних «Законодавство України».

URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text> (дата звернення — 02.03.2020 р.).

2. Про затвердження Порядку виконання адміністративних стягнень у вигляді громадських робіт, виправних робіт та суспільно корисних робіт : наказ Міністерства юстиції України від 19.03.2013 № 474/5 / База даних «Законодавство України». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0457-13> (дата звернення — 02.03.2020 р.).

3. Ващенко С. В., Поліщук В. Г. Адміністративна відповідальність : навч. посіб. Запоріжжя : Юридичний інститут МВС України, 2001. 142 с.